

proti Turkům, jednak jihoslovanské národní zpěvy. V l. 1862–63 spojil tyto své práce v trojdílný cyklus *Jih*. Kreslí tu idealizovaný a pro české prostředí příkladný svět, kde svoboda je nejvyšší hodnotou a její ztráta největším neštěstím, kde prvním mravním příkazem je blaho vlasti. Monumentalizovaný hajduk nebo černoohorský junák, pro nějž se boj za svobodu stal smyslem života, je nejčastějším hrdinou. Jeho statečnost, smysl pro čest, hrdost a obětavost jsou oslavovány jako výkvět vlastností lidu, s nímž jsou tito hrdinové pevně spjati. Do příkrého kontrastu k slovanskému světu volnosti a demokratičnosti je stažen svět násilí a bezpráví, reprezentovaný životem a mravou tureckých okupantů. Umělecká účinnost Jihu spočívá v celkově vzrušeném charakteru zobrazení se vznešenými pózami postav, slavnostní intonací věty, výrazy citové zaujatosti, četnými autorovými komentáři, řečnickými otázkami a zvoláními. Na styl díla měly vliv i některé postupy a prostředky jihoslovanské hrdinské epiky, např. konstantní epiteta, ustálená rčení, kompoziční schémata.

Boleslav Jablonský

/ 1813 - 1881 /

Sentimentalistický básník, tvůrce lyrického cyklu *Písně milosti*. Jeho vlastenecké, milostné a didaktické verše byly v 19. století velmi oblíbeny a často se opisovaly do památníků.

Vlastním jménem Karel Eugen Tupý. Pocházel ze zbožné rodiny jihočeského rolníka a mlynáře (narodil se 14. 1. 1813 v Kardašově Řečici), studoval v Jindřichově Hradci a v Praze. V r. 1834 vstoupil do premonstrátského kláštera na Strahově, brzy jej opustil a studoval práva. Zklamání rodičů i nouze ho v r. 1837 přiměly k návratu do kláštera a ke studiu teologie, jež ukončil r. 1841. V l. 1837–39 redigoval s J. H. Pospíšilem almanach *Vesna a s Jar. Pospíšilem Květy*. Od r. 1847 až do smrti (v Krakově 27. 2. 1881) byl proboštem kláštera premonstrátek a farářem ve Zvěřinci u Krakova; postupně získával uznání polských kulturních kruhů i různé církevní hodnosti.

Mladistvá tvorba Jablonského (*Básně*, 1841) patřila většinou k běžnému typu sentimentalistické poezie 30. let. Charakterizuje ji proctěný tón, vlastenecká temdenčnost, často spojovaná s historickými motivy (báseň *Tři doby země české*), didaktičnost, kult slovanského dávnověku (epický cyklus *Tři zlaté vlasy*), v lyrice menší tradiční formy (óda, znělka, píseň), zaměření na společenský zpěv a deklamaci. Původností a hloubkou lyrického prožitku vymyká v této sbírce dvacet básní, tvořících dvoudílný cyklus *Písně milosti*. Vyrostly z konfliktní osobní situace autorovy v r. 1837, kdy se

právě ve chvíli svého citového probuzení a milostného sblížení s děvčetem (Marií Pospíšilovou) zřekl nároků na normální světský život. Básník se snaží odhmotnit a přehlušit svůj přirozený cit tím, že ho převede do slov a představ, vyzpívá, zidealizuje spojením s vlasteneckými a náboženskými city. To ho sblíží s Kollárem, především však s určitou tradiční složkou duchovní lyriky, v níž Jablonský odkrývá nejen obraz i výraz vlastního vnitřního napětí a z níž si osvojuje vzájemně se prostupující symboliku náboženskou a erotickou (ozvuky starozákonní Písně Šalomounovy, staročeské lyriky i lidové křesťanské písně; symboly jako: růže, lilie, perla). Táhne k světskému pólu této tradice, v jeho poezii je přítomna živá, tělesná bytost: „Ona žije, Ona pláč můj zná, / avšak pro mě, pro mé potěšení – / již Ji není!“ Výraz bolesti nad její ztrátou patří k básnický nejsilnějším momentům cyklu; zde autor plně vyjádřil rozpor mezi svou touhou a mezi danou skutečností, která znemožňuje tuto touhu naplnit. (Odtud lze vysvětlit, proč se Jablonský – podle Fričových Paměti – stal spolu s Máchou, Langrem a Nebeským „heslem“ odbojné mládeže 40. let.) Jablonský nakonec řeší tento romantický konflikt ne vzpourou, nýbrž únikem do snu o ráji, kde se jeho duše sejde s duší Mariinou.

V dalších vydáních Básní rozmnožoval autor hlavně oddíl didaktické poezie *Moudrost otcovská*. Jeho verše, vštěpující „synovi“ „pověř prosté náboženství“, lásku k lidem, vlasti, přírodě a práci, spojovaly praktické humánní zásady křesťanství s vlasteneckými idejemi. Tím se Jablonský – podobně jako mnozí jiní obrozenští literáti, zvláště z řad kněžstva – hlásil k příkladu pozdně osvicenského kněze-učence Bernarda Bolzana, který jako základní morální princip křesťanství vyzdvihl uvědomělou činnost směřující k blahu společnosti. (Tento princip promítl Bolzano do natolik svobodomyšlných představ, že byl od r. 1820, po 15 letech působení na pražské univerzitě, trvale umlčen a perzekvován.) Bolzanovskou tradici pojímal Jablonský staticky, ba omezeně. Nerozvíjel ji v zásadních sociálních idejích (jako Klácel), ani neuplatňoval v praktickém boji proti církevní reakci (jako Havlíček). Jeho pojetí odpovídalo obzoru nevybojného vlasteneckého liberalismu i konzervatismu, potřebám školy i církve. Jeho Básně (včetně Písní milosti, v nichž se leckdy podtrhovala složka rezignace a víry) patřily po několik generací k rozšířeně, často vydávané četbě.

Bohdan Jelínek

/ 1851 - 1874 /

Předčasně zemřelý současník lumírovců, autor povídek o smutných láskách, epik a především básník náladové a intimní lyriky, poezie „lásky a upomínky“.